

Norbert Gstrein

İNGİLTERE
YILLARI

1999 ALFRED DÖBLİN ÖDÜLÜ

roman

Almanca aslından çeviren
ÇAĞLAR TANYERİ

Norbert Gstrein
İNGİLTERE
YILLARI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayın Yönetmeni : İlknur Özdemir
Yayına Hazırlayan : Yeşim Tükel
Dizgi : Serap Kılıç
Düzeltili : Fulya Tükel
Montaj : Mine Sarıkaya
Kapak Düzeni : Semih Özcan

İç Baskı : Özal Basımevi
Kapak Baskı : Çetin Ofset
Cilt : Ze Ciltevi

1. basım : 2002

ISBN 975-07-0213-1

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1999 / Can Yayınları Ltd. Şti. (2000)

Norbert Gstrein İNGİLTERE YILLARI

ROMAN

Almanca aslından çeviren
ÇAĞLAR TANYERİ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı

Die Englischen Jahre

İÇİNDEKİLER

<i>Birinci Bölüm</i>	
MARGARET	9
<i>İkinci Bölüm</i>	
LONDRA, 17 MAYIS 1940	43
<i>Üçüncü Bölüm</i>	
CATHERINE	91
<i>Dördüncü Bölüm</i>	
DOUGLAS MAN ADASI, 21 HAZİRAN 1940	129
<i>Beşinci Bölüm</i>	
DOUGLAS MAN ADASI, 29 HAZİRAN 1940	165
<i>Altıncı Bölüm</i>	
CLARA	197
<i>Yedinci Bölüm</i>	
S.S. ARANDORA STAR, KUZEY ATLANTİK 2 TEMMUZ 1940	235
<i>Sekizinci Bölüm</i>	
MADELEINE	265

Birinci Bölüm

MARGARET

Başlangıçta o benim için bir mitostu, kutsal bir yazar, bir büyük yalnız adam, bir anıttı Hirschfelder; savaştan sonra İngiltere'ye yerleştiği ve uzun süre başyapıtı üzerinde çalışmış olduğu söyleniyordu. En azından birkaç ay önce Hirschfelder adı bana bunları hatırlatıyordu; o günden bu yana onun hakkında öğrendiklerimden sonra beni en çok şaşırtan, hâlâ fikrimi değiştirmemiş olmamdı. Çünkü şimdiye kadar onun hakkında anlatılan gülünç hikâyelerden başka bir şey duymamıştım; bu hikâyeler aklıma geldikçe, sözgelimi çişini özel olarak hazırlanmış bir düzenekte, ibadet sandalyesine benzeyen bir kaidede dizüstü çökerek yaptığını düşündükçe, kendisini arayanların ısrarlı yılışıklıklarından kaçmak için telefonda bas sesini inceltip cırtlaklaştırarak hizmetçi taklidi yaptığını ya da konuklarının önünde canı sıkılır sıkılmaz şekerleme yapmaktan hiç çekinmediğini gözümün önüne getirmeye çalıştıkça bütün bunlara inanmamam gerektiğini, bunların dedikodudan ibaret olduğunu söylüyorum kendime.

Ayrıldıktan bunca zaman sonra Max'ın adını ağızıma bile almak, onunla yazar hakkında konuşmak istemedim, bu benim tercihim değildi, ne var ki başlangıçta dikkatimi Hirschfelder'e çeken Max olmuştu. Yazarı kafaya takıp kendini ona kaptıran öncelikle Max'tı çünkü kendisi de yazıyordu, yine de bu tek başına bir şey ifade etmeye yetmezdi; Max'ın Hirschfelder'e olan hayranlığını haklı çıkaracak pek bir şey yoktu ortada, altı üstü tek bir kitap söz konusu olan, bir de ellili yıllardan bir kitap daha; ona bu yazarda çekici gelenin ne olduğunu kendime sorduğumda yaptığım her açıklama cılız

kalıyor. Sonra onunla birlikte yazarı konuşarak geçirdiğimiz son hafta geliyor aklıma; bu çok anlamsız ama, ikimiz de onu hayatımızda hiç görmediğimiz ve ben, ilginç olsa da bir yazarın karısı olmanın ne demek olduğunu artık uzun uzadıya anlatmak istemediğim halde yine de bazen onun aramıza girip ayrılmamıza neden olduğunu hissediyorum.

Yanlış hatırlamıyorsam Max Viyana'dan yeni dönmüştü, orada yazara ne yazık ki hiç kimsenin umursamadığı övgüler düzmüş, *Hommage à Hirschfelder*¹ başlıklı bildirisini sunmuş, ama en ufak olumlu bir etki yaratmayı başaramamıştı. Böyle bir vesileyi kullanmasının hiç faydası olmamıştı, bunun nedeni belki de bildirinin başlığıydı –onu, parfüm şişesine batırılmış gibi koktuğu için hiç hoşuma gitmeyen bu başlıktan vazgeçirmek için boşu boşuna uğraşmışım–, ayrıca moda uymak dışında Yahudi bir sürgünle ilgilenmek için başka hiçbir nedeni olamayacağı, sürgün olmak hakkında hiçbir fikri olmadığı için pek çok sorunla karşılaşabileceği bir serüvene atılmaktansa köy hikâyelerini yazmaya devam etmesi gerektiği yolundaki eleştirilerin onun kalbini nasıl kırdığını hâlâ anımsıyorum. O sıralarda bu konuda kendini haklı çıkarmak için yırtınmadığı tek bir gün olmuyordu, bu kendini haklı çıkarma monoloğundan sonra da nasıl bir şerefe nail olduğundan, ona beslediği hayranlıktan söz edip duruyor ve bana yazara ait olduğu söylenen, ama daktiloyla uzaktan yakından ilgisi olmayan birtakım eski püskü, bozuk aletlerin, eskimiş lastik ayakkabıların –tabii bunlara yazarın ayakkabıları denemezdi, olsa olsa kunduralarıydı–, eğer sahte değilse bir bardak suyun içinde duran diş protezinin fotoğraflarını gösteriyordu; bütün bunların onu hiç ilgilendirmediği yolunda kendisini eleştirenlere katılıp katılmamakta kararsız kaldığı anlarda kendisini Hirschfelder ile karşılaştırıp nasıl da acı bir alaycılıkla köylü bir ahmak olarak tanımlamış olması hâlâ tüylerimi diken diken ediyor.

¹ Hirschfelder'in Onuruna.

Daha sonra Hirschfelder uzun bir süre hayatımdan çıktı, onun hakkında daha fazla bilgi edinebileceğim ilk fırsatı ise kaçırmamak için neden elimden geleni ardıma koymadığımı hâlâ tam olarak bilmiyorum. Bu konu hakkında fazla bilgi edinemeyeceğimi bile bile tam bir kararlılıkla en ufak ipuçlarını bile izlemiş olmam, daha kesin verilere ulaşabilmek için türlü girişimlerde bulunmam beni hâlâ şaşırtıyor. Sanki ne zamandır görmediğim eski bir tanıdığa rastlamış gibi hissettim kendimi desem abartılı olur doğrusu, ama yine de durumum bir ölçüde bununla karşılaştırılabilir; şimdi onun öyküsünün ayrıntıları elimde, ama Hirschfelder'i önyargılardan kurtaran bu öyküyü, onun gerçek öyküsünü aslında Max'ın anlatmış olması gerekirdi.

Geçen yaz Londra'daki bir karşılaşma, yani Hirschfelder'in üçüncü ve son eşi olan, Southend-on-Sea'de yaşayan dul karısıyla tesadüfen bir araya gelmiş olmam beni tekrar yazara götürmüştü. Onunla Ruthland Gate'teki Avusturya Kültür Ofisi'nde açılan bir sergide tanıştım, bu sergiyle ilgili bir yazı yazmak istiyordum, İngiltere'de geçirdiğim haftalarda niyetlendiğim ama pek çoğunu gerçekleştiremediğim bir yığın işten ve kafama göre düzenlediğim uzun tatilim sona erip sonbaharda asistan doktor olarak Baumgartnerhöhe'de yeni işime başlamadan önceki fazlaca mütereddit coşkununluk girişimlerimden biriydi bu yazı. Sergi, hayatta kalmayı başaran sürgünlerin, daha önceden programda belirtildiği gibi savaştan sonra bir daha geri dönmeyen mültecilerin fotoğraflarını kapsıyordu; Hirschfelder'in karısı da davetliler arasındaydı çünkü o da, artık hayatta olmayan eski kocasının bir resmini sergi için vermişti, bu fotoğraf o zamanlar on sekiz yaşında olan Hirschfelder'i yanında bavulu, üstünde ne yazdığı okunmayan çantasıyla ülke dışına çıkmadan çok kısa bir süre önce gösteren ve dul karısının bana sonradan armağan ettiği, benim de çalışma masamın üstüne astığım fotoğraftı.

Elçi açılıшта bulunamayacağı için özür dilemiş,

bunun üzerine, alnında giderek irileşen ter taneleri biriken, muhtemelen kültür ataşesi olan bir adam iki eliyle sıkı sıkı tuttuğu bir kâğıtta yazılı olanları hiç de kendinden emin olmayan bir tavırla okuyarak açılışı yapmış, sözlerini bitirdiğinde ise alkış yerine bir sessizlikle karşılaştığında nereye bakacağını bilememiştir. Konuşurken biraz es verip arada bir dinleyicilere bakmış olsaydı ya da endamı uygun olup bu denli çelimsiz olmasaydı veya konuşurken hacıyatmaz gibi bir o yana bir bu yana sallanmasaydı, kürsünün arkasında ezilip büzülüp gittikçe kaybolmasaydı, kalın gözlük çerçevesi gözlerinin görünmesine engel olmasaydı belki de böyle olmayacaktı, oysa o herkesin önünde azar işitmiş ve öğretmen izin vermeden önce yerine oturması yasaklanan bir öğrenci gibi ayakta dikilmiş, bir sanık, yakayı kurtarmak için her türlü suçu itiraf etmeye, sonra da içten içe küfür etmeye hazır bir budala gibi davranmıştı. Kararsız birkaç saniyeden sonra hâlâ onu kendine getirecek soğukkanlılıktan yoksundu anlaşılan, kravatını gevşetip hafifçe öne eğdiği kıpkırmızı kesilen suratı ve iki yanına sarkıttığı kollarıyla güç bela dengesini sağlamaya çalışırken önünde dikilen insanlar, sanki o daha konuşmasına yeni başlayacakmış gibi safları sıklaştırdı ve az önce oraya buraya birlikte koşuşturduğu iki sekreter de aniden seslerin kesilmesiyle fısıldaşmayı kesip gözlerini konuşmacıya dikti.

Öğle sonrasıydı, perdeler kapalı olmasına rağmen içerde boğucu bir sıcak vardı, projektörler insanı ânında eritivercek kadar güçlüydü, bu nedenle duvarlardaki fotoğraflara, tavandan uzun sicimlerle sarkıtılmış ve çerçevenilmiş portrelere bakarken güçlü ışığın altından tam zamanında kaçmak gerekiyordu; göz kamaştırıcı ışıpta aniden sarsak konuşmacının yanında o kadın beliriverdi. O âna kadar bir kenarda durup dudaklarında bastırmaya çalıştığı bir tebessümle, daha önce de dikkatimi çekecek biçimde gözlerini kısarak çevresindekileri gözlemişti, şimdi de aynı tebessümle biçare konuşmacıyı

elinden tutmuş oradan uzaklaştırıyordu, adam da başını öne eğmiş, kendini kadına teslim etmişti. Belli ki Kültür Ofisi'nin görevlilerinden değildi, bu arada söylediklerini kaçırmıştım, onun sözlerinden sonra çevresini saran nostaljik giysili kadınlar, koyu renk takım elbiseli erkekler dağılmaya başlamıştı bile, hepsi de ellili yaşlarında gösteren kadından daha yaşlıydı, özel olarak serilmiş ağır halıların üstünde gıcır gıcır ayakkabılarıyla kayar gibi yürüyorlardı, kimse odanın tam ortasındaki kocaman sedef masada hazırlanmış büfeye dokunmuyordu. Ortalığa bir sessizlik hâkimdi, herkesin birbirini süzüşündeki ciddi ve hürmetkâr hava devam ediyordu, sadece arada bir içlerinden bazılarının konuşmayı kaçınılmaz bir görev saydıkları Almanca'nın uzun süredir parlatılmamış bir gümüşün donukluğunu taşıyan, sözlükten fırlama sözcükleri duyuluyordu; bende uyandırdığı izlenim ölü bir sahne dili, bir parodi gibi olmasıydı, kadının nasıl da bir gruptan diğerine koşuşturduğuna bakıyordum, ev sahipliği görevini üstlenmişti sanki.

Onunla henüz konuşmamıştık, onu yakından tanıdığımı, o öğleden sonra ve daha sonraki buluşmalarımızda kendiliğinden anlattığı pek çok şeyin zaten benim bildiklerimin onaylanması olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmemeliyim. Margaret'i betimlemeye çalışmak bana kalırsa stereotipleştirmek olur, kırılmış sarı saçlarından, gri, daha doğrusu griye çalan yeşil gözlerinden, hatta belki onu anlatmaya yarayacakmış gibi çıkık elmacık kemiklerinden söz etmek, hoş kalçalar ya da düzgün yüz hatları gibi moda olan ve anatomik özellikleri içeren ifadeler kullanmak yerine onu ufak tefek, hatta zarif ve sevimli diye tanımlamak Max'ın alaya alacağı detaylar olurdu. Yaşama sevinci olan bir insan ya da bir kafadar olarak nitelemek de onu anlatmış olmuyor, bu tıpkı bazı erkeklerin bir kadına yakıştırabilecekleri her kategori tükendiğinde ve o kadınla olan ilişkinin kendi sandıkları gibi pek de masum olmadığını itiraf edemediklerinde ona kafadar demelerine benziyor, oysa o bir

kafadar değildi, ben gerçeklere bağı kalmayı tercih ediyorum; bir elinde iki kadeh, ötekinde de bir şişe şarapla gülerek nasıl bana doğru yaklaştığını anımsıyorum, yanılmıyorsam çok fazla içmişti, tek bir yanlış hareket yapmasına izin vermeyecek bir kendine güvenle hareket ettiği söylenebilir en azından, insan ayıkken bunu beceremez pek.

“Sergide sizin de mi bir yakınınız var?”

Bana hemen yönelttiği bu soru kulaklarımda hâlâ, benim için öylesine ani olmuştu ki, soruya kaba sayılabilecek bir yanıt verdim.

“Hayır,” dedim. “Hiçbir yakınım yok.”

Oysa onun bu yanıtla yetinmeye niyeti yok gibiydi:

“Gerçekten yok mu?”

Bir an durup sanki onu yanlış anlamış gibi yüzüne baktım, bu defa yanıtım istediğim gibi daha teatraldı:

“Hiçbir yakınım yok burada.”

O daha asıl konuya gelmeden önce fotoğrafları kastettiğini biliyordum, kendini tanıtır tanıtmaz ısrarla kendisine Margaret dememi rica etti. Bana bardaklardan birini uzattı, aldım ve kadehi nasıl ağzına kadar doldurduğunu izledim, fotoğrafların önünde hiç konuşmadan karşılıklı kadeh tokuşturmamız bende hâlâ bunaltı hissi yaratıyor, bu durumdan o gün orada bir şekilde kaçamayacağımı bile bile. Beni kızdıran kendi suskunluğum; çok uzun sürmemiş olsa da o suskunluk bana şimdi yağ çekme, bir tür yılışma gibi geliyor, zorunlu bir saygı duruşunun sefil suskunluğu, bir tek şerefe sözcüğü eksik; ne kadar beyhude olsa da bazen kendime, güvenilecek adam olarak beni seçip seçmediğini soruyorum, yoksa sırrını anlattığı pek çok kişiden yalnızca biri miydim ben. Şaraptan bir yudum alırken gözlerim onun bakışlarını aradı, ama nasıl davranmam gerektiğine ilişkin en ufak bir ipucu göremedim, belki de bu bir test, bir sınavdı, sınavı sessizlikten kaçınmak adına sorduğum biçare sorularla atlattım, atlatmış olmalıydım çünkü insan tamamen yabancı birisine kendi kocasının işlemiş

olduğu bir cinayetten söz etmez; o sıralarda ben de onun için bütünüyle yabancı birisiydim, hatta sonraları onunla pek çok kez buluşmamıza rağmen de öyle kaldım, o da benim için, kendisi istese de istemese de *Missis Hirschfelder* idi.

Buna karşılık yakaladığı bu fırsat sayesinde bana başlangıçta kocası hakkında anlattıkları tamamen zararsızdı, eminim ki herkese yüzlerce kez anlattığı hikâyelerdi bunlar, tam da bu yüzden yağ gibi kayıyorlardı, tabii birkaç cümleden sonra sanki anlattıkları kendisinin de hoşuna gitmiyormuş gibi sözlerine ara vermesi hiç de şaşırtıcı değildi.

“Sizi sıkamak istemem,” dedi yüzüme bakmadan. “Herhalde bu tür hikâyelerden gına gelmiştir size.”

Ona henüz Max’tan ve Max’ın kafasındaki Hirschfelder imgesinden söz etmemiştim, ama söz etmeye başladığımda gösterdiği alaycı tepkiyi, ani kahkahasını ve ellerini nasıl çırttığını çok iyi anımsıyorum.

“Umarım bütün bunlara inanmadınız.”

Başımı önce hayır anlamında salladım, ama sonra davranışımın çelişen bir karşı soru sordum:

“Bunlardan kuşkulanan için nasıl bir nedenim olabilir ki?”

Ama bu konuşma Kültür Ofisi’ndeki o öğleden sonra yapılmış olamazdı, daha sonraydı, Gloucester Road’da Bailey’s’de geçirdiğimiz akşamlardan birinde olmalıydı, öyle olduğunu sanıyorum, ayrıca bana ilk kez orada ‘çocuğum’ diye hitap etmişti galiba, sonraları ‘ama çocuğum’ lafını onun ağzından çok sık duydum. Ama çocuğum, umarım bütün bunlara inanmadınız ve sonra gülmüştü, bir türlü yok edilemeyen kuruntulara nasıl gülünürse öyle gülmüştü.

Yine de Hirschfelder ile tanışmalarını kuru bir biçimde betimlemesi şaşırtmıştı beni, bu kadarını beklemiyordum, olayları özetlerken kullandığı ironik üslubun nereden kaynaklandığını kendime sormuş olduğumu anımsıyorum hâlâ, olayları anlatışı ta başından beri bir

işti onun için sanki, okul kitapları satan ilk kocasını bir balon kazasında kaybettikten beş yıl sonra verdiği ve Hirschfelder’le tanışmasına neden olan bir gazete ilanından söz etmişti.

“Gülmeyin,” demiş, sanki bunun için özür dilemek zorunda hissetmişti kendini. “Elbette böyle bir duyuru safdillikti.”

Belki de Hirschfelder’i göklere çıkarmak için kullandığı bir tarzdı, ama yine de bunun biraz tuhaf bir tarz olduğunu itiraf etmeliyim çünkü anlattıklarına bakılırsa ilk buluşmalarında Hirschfelder’in üstünde eski püskü, eprimiş bir takım elbise vardı, kendisine talip olan öteki erkekler gibi süslenip püslenmemiş, en iyi yönlerini göstermeye çalışmamıştı, tam da yaşına uygun davranmıştı, ne bir çiçek ne şekerleme ne de iltifat, imalarda bulunmamış, iç geçirmelere yeltenmemiş, herkesin yaptığı gibi gözlerinin içine derin derin bakmamıştı, bütün bunlardan eser yoktu onda, oldukça nezaketsiz davrandığı bile söylenebilirdi, o ne istediğini gayet iyi bilen ve budalalıklara yüz vermeyen orta yaşlı bir erkekti. İki ayak parmağı eksikti, bademcikleri ve körbağıracağı alınmıştı, ama bu ilişkimize engel olmaz diye de dalga geçmekten geri durmamıştı, kendi ifadesine bakılırsa kalbi bir boğanınki kadar güçlüydü ama sabahları çok lanet olduğu su götürmez bir gerçektir, öğlene kadar çekilmez bir adamdı yani, sesi soluğu pek çıkmayan bir sosyal içiciydi aynı zamanda, sadece içip sarhoş olduğu zamanlar çenesi düşüyordu, bu arada güzel kadınların gözdesi olduğu da söylenmeden geçilmemeliydi, tabii daha da beteri sigara tiryakisi olması ve kendini hep haklı sanmasıydı, dostlarıyla ilişkilerinde seçici ve kinciydi, tam kendisine yaraşır bir biçimde görüşleriyle çatlak bir dinozordu, dans söz konusu olduğunda tam bir beceriksizdi; işte o gün kendisi hakkında bunları anlatmış, gülmekten Margaret’in gözlerinden yaşlar gelene kadar da susmamıştı, onunla karşılaştırıldığında rakipleri pazar ayinine giden toy birer öğrenci gibiydiler, College Üniversitesi’nden bir

profesör, bir aktar, bir ticari mümessil, hepsi de yazlık bir ev hayalleriyle, onu operaya götürme vaatleriyle, tuvalete gidip hacet giderdikten sonra gerçek bir melek gibi pırıl pırıl ve kuzu kuzu geri dönüşleriyle zavallı tiplerdi. Hirschfelder o gün ne onun parasını çekmiş ne de buluştukları kafede bahşiş bırakmıştı, Margaret bunu özellikle vurgulamıştı, ötekiler gibi iki büklüm olup reveranslar yaparak mantosunu giymesine de yardım falan etmemiş, ayrılırlarken Hirschfelder onun arkasından seslenip Yahudi olduğunu söylemişti, bu kaçınılmaz ve çarpıcı bir son an haberi, durmadan gündeme gelen bir efsanenin stilize edilmiş ayrıntısıydı.

Bu buluşmadan üç ay sonra evlenmişlerdi, böylece Margaret, East End'de ilk kocasının ölümünden beri öğretmenlik yaptığı okuldaki işini bırakmış ve Hirschfelder'in yanına, Southend-on-Sea'ye taşınmıştı, orada da sonbaharda yeniden çalışmaya başlamıştı, bunu sanki bir açıklama arar gibi anlattığını anımsıyorum. Hirschfelder'in elli altı yaşına bastığı gün bir kamyonet kiralamış, beş çayında onun yanına varmış ve kendi sözleriyle 'orada kalmıştı', o gün mobilyalarını tek tek tavan arasına taşıyan ve naylonlara saran nakliyecilerin başında durmuş, ertesi gün de bütün odaları tavana dek dolduran kitapların arasında uyanmıştı, daha sonra onu ziyaret ettiğimde hiç önemseymiş gibi yaptığı bu kitapları bana bir müze görevlisi gibi göstermişti. Hirschfelder onu pek çok kez davet etmesine rağmen bu kuş uçmaz kervan geçmez bölgedeki eve daha önce adımını atmamıştı hiç; yıkık dökük bir sokakta cephesi dar, iki katlı, bitişik nizam evlerden biriydi, cumbalı pencerelerden sarkıldığında açık deniz görünüyordu, Hirschfelder'in savaştan bu yana bu evde oturduğu doğruysa Margaret bu evin her yanında onun geçmişine ait izlerle karşılaşmış olmalıydı, bunlar benim bile gördüğüm tozlu bir tafta balo tuvaletinden ya da ezilmiş şapka kutularından, bir süpürge odasındaki iç içe geçirilmiş bir sürü topuklu ayakkabıdan ibaret değildi. Neyse ki en azından

resimleri kaldırmış, ama bir süre sonra yine yatak odasındaki yerlerine asmıştı, muhtemelen hâlâ orada asılıdır, bunlar önceki iki evliliğinden kalma düğün fotoğraflarıydı, eski karılarının varlığına ancak bu ince kartondan yapılmış, nemden bükülmüş paspartuların karşısında durduğumda gerçekten inanmıştım. Görünüşe bakılırsa Margaret bu resimlerin yeniden ortaya çıkmasına tepki göstermemişti, bu Hirschfelder için öylesine doğaldı ki, ama ben yine de Margaret'in, yatağın üzerinde asılı duran kendinden öncekileri ne ölçüde benimseydiğini sorgulayıp sorgulamamak arasında gidip gelmiştim. Ama bu konuda hiç ses çıkarmamış olabileceğini düşünemiyordum; Hirschfelder ise kendinden önceki erkeğin varlığını Margaret'in bütün ayrıntılarıyla anlatmaya bayıldığı o balon kazasından öğrenmiş olmalıydı; Margaret balonun nasıl ateş alıp olduğu yerde titremeye başladığını, birdenbire sessizce nasıl patladığını, alevlerin o pırıl pırıl yaz gününde masmavi gökyüzünü nasıl yırttığını, bulunduğu yerden içindeki adamların birbirlerine dolanarak balon sepetinden çayırlara fırlayışını nasıl izlediğini ballandıra ballandıra bana da anlatmıştı, bunun ötesinde bu olay Margaret için pek fazla bir anlam taşımıyor gibiydi.

Evet, aramızdaki bu sohbet Gloucester Road'daki Bailey's'in yerinde olmuştu, artık bundan eminim, Margaret bana orada Hirschfelder'le evlenmeden önceki buluşmalarını anlatmıştı, ilk buluşmalarından sonra her cumartesi öğle saatlerinde buluşmaya karar vermişlerdi, Londra Köprüsü'nün yakınlarındaki bir lokalde, Hirschfelder'in seçtiği küçücük bir restorandı burası, penceresiz bir mekândı, yalnızca dört masası vardı ve pek de tekin bir yer olduğu söylenemezdi. Anlattıklarını, hiç de ona uygun olmadığı duygusuyla dinliyordum, üstünde dar lacivert bir tayyör olduğunu, omuzlarına dökülen saçlarını henüz yeni kestirdiğini, başının küçücük bir hareketiyle kırpık saçlarının nasıl dalgalandığını hâlâ anımsıyorum, bar sandalyelerinden birinde oturuyordu,

bacak bacak üstüne atmıştı, bense yanında oturmuş ne kadar çalışırsam çalışayım Hirschfelder'in güldüğünde ortaya çıkan çirkin ve çürük dişlerini, bir şey ısmarlamak istediğinde doğal olarak garsonun hiç de dikkate almadığı tutuk hareketlerini ve tabii kucağındaki olmazsa olmaz içi kitap dolu plastik torbaları gözümün önüne getirmekte zorlanıyordum, Margaret, Hirschfelder'in antikacılarla sahaflar arasında mekik dokuduğunu anlattıkça bu kitaplardan da sık sık söz ediyordu, sanki kitaplardan söz etmek onunla ilgili her şeyi anlatmış olmaktı. Margaret'in parfüm kokusuyla çevreden burnuma yayılan o tanıdık yaşlı adam kokusunu o akşam bir türlü bağdaştıramamıştım, elini baldırlarının altına koyup eteğini nasıl düzelttiğine, karşısındaki aynaya bakarak nasıl gülümsediğine ve dudaklarını büzerek nasıl ileri doğru uzattığına bakıyor, anlattıklarını şaşkınlıkla dinliyordum, her hafta sonu Hirschfelder ile yemeğe çıkıyor, kahvaltı için geç bir saat olmasına karşın tıpkı onun gibi kahvaltı ısmarlamakta karar kılıyormuş, kendine tanıdığı zaman dolduktan sonra da daha fazla düşünmeden onunla evlenmeye karar vermiş.

Aynı akşam ona, o zamanlar Hirschfelder'in yazarlığı hakkında neler bildiğini sordum, bu soru karşısında uzunca bir süre kendisini gülmek için nasıl da zor tuttuğunu hâlâ gayet iyi anımsıyorum.

"Ah onun yazarlığı, onun yazarlığı," demişti sonunda, sesindeki zorlanma gözden kaçacak gibi değildi. "Gerçekten bunun beni etkilediğini mi düşünüyorsunuz?"

Bu sorusuna evet dememi mi bekliyordu, bunu bugün bile hâlâ bilmiyorum, ama öyle sanıyorum ki, susup ona baktığımın farkında bile değildi, aniden çok huzursuz olmuştu.

"Bu çok saçma," demişti açıklamak ister gibi, sanki bir suçlama karşısında kendini savunuyordu.

"Bana kütüphane görevlisi olduğunu söylemişti, ben de hep onun çevirdiği numaraları ortaya çıkarmaya çalıştım."

Tabii bu yanıt beni hiç de tatmin etmemiştir.

“Bu kadarıyla kalmış olamaz, o bir yazardı aynı zamanda.”

“Ben bundan hiç emin değilim,” diye yanıtlamıştı. “Ama yarım gün çalıştığını biliyordum, öğleden sonralarını ise Palace Oteli’ndeki odasında geçiriyordu.”

“Palace Oteli mi?”

“Evet,” demiştir. “Southend-on-Sea’deki Palace Otel o eski parlak günlerini geride bırakmıştı tabii.”

Bu beni ikna edebilirdi, ama yine de Hirschfelder’in çevresindeki değişikliklerden hiç etkilenmeden ve bir zamanların lüks otelinin, arka kapısından girilen ucuz bir konaklama yerine dönüştüğünü fark etmeden öğleden sonralarını ikinci kattaki çalışma odasında neden geçirdiğini bir türlü düşünemiyordum. Oraya ne zaman yerleştiğini bilmiyorum, ama öyle sanıyorum ki otel onun zamanında son müdavimlerini ağırlamaktaydı, sözgelimi hayatlarında bir kez olsun karılarıyla, yarım yüzyıl önce bir banka müdürünün kendisi ve metresi için uygun bulduğu yatakta yatmak isteyen memurlar ya da sezonluk üne sahip tiyatrocular, kendini önemli hissetmek için garsonların çevrelerinde dört dönmesini isteyenler ve bir zamanlar bir baronla baronesin elinin değmiş olduğu porselen takımlarla yemek yemek için yanıp tutuşanlar; itibarlı adları bir avuç konfeti gibi havaya fırlatabilmek için eski otel kayıtlarına bakmaktan başka bir şey yapmak gerekmezdi. Belki de o sıralar, aslında başka yerlerde konaklamakta olan eski saygıdeğer müşteriler geçmişini anmak için oteli ziyaret ediyor, yıpranmış halıların üzerinde turluyor, boşaltılmış dans pistine bakıp yaylı çalgılar eşliğinde bir balerinin pantoları üzerinde döndüğünü hayal etmeye çalışıyorlardı; Hirschfelder bütün bunlara duyarsız kalmadıysa onları gözlemlemiş olmalıydı, hayaletlerin gezindiği bilardo salonu ya da aynalarına yansıyan insan yüzleriyle bar Hirschfelder için iyi bir gözlem alanı olsa gerekti, tıpkı o sırada benim de hayalimde canlandırdığım gibi frakları

ve silindir şapkalarıyla erkek yüzleri, tüylü şapkaları, kuş yuvasına benzeyen mizampilili saçları ve ağızlıklarıyla kadın yüzleri ona bir şeyler söylemiş olmalıydı, tabii bütün bunlar rantiyeler binayı basmadan önce olmuş olmalıydı. Odasının deniz seviyesinden yüksekliği düşünülürse bu bina ona geceleri bazen karaya vurmuş bir gemi gibi görünmüş olmalıydı, diyorum kendime, ister ışıl ışıl parlasın ister karanlığa gömülsün, sonbahar rüzgârlarında miskin miskin bir o yana bir bu yana salınan karaya vurmuş bir gemi, hafta sonu ziyaretçilerinin gürültüsü patırtısı arasında çatırdayarak yana yatan ve ancak alacakaranlıkta bir gacırtıyla tekrar yerine oturan, kaygısızca yalpalayan bir gemi. Sözgelimi dışardan gelen gürültüler, arabaların korna sesleri ve kumarhaneden gelen sesler artık sona ermiştir; kendimi biraz daha zorluyor ve onu sanki köpüklerin yalayıp kirlettiği penceresinin önünde dururken görüyorum, onun orada uzun süre dikildiğini ve lunaparkın grotesk bir biçimde karanlığı delen vargellerinin, sözümona dünyanın en uzun rıhtımının –gündüzleri bu rıhtımda kalburdan geçermiş gibi hareket eden oyunbaz tren, yolcularını son durakta suya, oradan da havaya fırlatmak isterdi sanki– ötesindeki ışıklara, nehir ağzındaki tedirgin ışıklara baktığını hayal ediyorum.

Margaret benim nostaljik zırvalarımdan hiç de etkilenmişe benzemiyordu, oysa ben daha binayı bile görmeden bu nostaljinin büyüüne kapılıvermiştim, sözlerime gösterdiği tepki duygululuklardan etkilenmeme çabası olsa gerekti.

“Odasının kirasını ödemeye daha sonra da devam ettim,” demişti sesini değiştirmemeye çalışarak. “Ölümünden sonra oradaki hiçbir şeye el sürülmedi.”

Buna neden bu kadar ilgi duymuş olduğumu kendime açıklamaya çalışmaktan vazgeçtim artık, ama birdenbire nasıl da heyecana kapıldığımı hâlâ çok iyi anımsıyorum, sanki bir sansasyonun izini sürüyor ve Max’ın beni böyle Hirschfelder’in saklambaç oyununu, başyapıtının

Norbert Gstrein

İNGİLTERE YILLARI

Kuzey Atlantik. 2 Temmuz 1940. Newfoundland'e doğru yol alan İngiliz bandıralı *Arandora Star* gemisi, torpillenerek batılır. Gemide gözaltında tutulan ve yarısından çoğu ölen binden fazla yabancı arasında kimliği saptanamayan bir tutuklu da vardır. Bu olaydan elli yıl sonra, İngiltere'de ölen ve ölmeden önce savaş sırasında birini öldürdüğünü itiraf eden Avusturya asıllı yazar *Gabriel Hirschfelder*'in izini süren genç bir kadın, Avusturyalı yazarla gemide ölen tutuklu arasındaki tuhaf bağın peşine düşer. Araştırmaları, onu, önce Londra'ya ve Viyana'ya, daha sonra *Man Adası*'na, bir zamanlar Yahudilerle Nazi sempatiizanlarının birlikte barındırıldığı teerit kampının olduğu adaya götürür. Her an istilâ korkusuyla yaşayan İngiltere'nin tehlikeli savaş yıllarındaki yaşam koşullarının tanığı olur. *Hirschfelder*'in yaşamını değişik dönemlerde paylaşmış üç kadının tanıklığıyla bu gizemli adamın geçmişine uzanan genç kadın, gittiği adada hem bulmacanın çözümünü, hem de *Gabriel Hirschfelder*'in kaybolduğu düşünülen *'İngiltere Yılları'* başlıklı otobiyografisinin anahtarını bulacaktır. *İngiltere Yılları*, ait olmanın ve ait olmamanın, kimliğin ve kimliksizliğin romanı; görünen tablolar dışında gerçek hayat diye bir şeyin var olup olmadığını sorgulayan bir roman. Zekice oluşturulmuş kurgusu, karmaşık zamansal düzlemleriyle ustalıklı bir aynalar oyunu, mutlak olanı yıkan, kimlikleri silen bir dolambaç.

Kapakteki fotoğraf: JOHN WAGNER

ISBN 975-07-0213-1

9 750702131

<http://www.canyayinlari.com>